Ympäristöteollisuus ja -ympäristöpalvelut YTP ry:n kuulemismuistio valtiovarainvaliokunnan verojaostolle (VeJ) hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta (HE 35/2015 vp)

Jäteveron korotus ohjaa kohti kiertotaloutta

Ehdotus jäteveron tason korottamisesta 55 eurosta 70 euroon tonnilta jätettä on kannatettava.

Vaikka hallitus sinänsä ymmärrettävästi perustelee jäteveron korottamista valtiontaloudellisilla syillä, niin jäteveron ensisijaisena ympäristötavoitteena on kuitenkin jätteiden hyötykäytön lisääminen kaatopaikkakäsittelyn sijaan.

Jätevero on todennetusti ohjannut jätevirtoja pois kaatopaikoilta. Elinkeinoelämä on osittain siitä johtuen tehostanut resurssien käyttöään ja etsinyt sekä löytänyt halvempia jätteenhyödyntämisen muotoja. Nyt esitetty jäteveron korotus kannustaa jatkossa yrityksiä entistä vahvemmin resurssitehokkuuteen ja ohjaamaan jäljelle jäävän jätteen kierrätykseen. Tämä taas tukee omalta osaltaan kiertotalouden ja siihen liittyvien innovaatioiden toteumista, minkä merkitys on kansantaloudelle moninkertainen jäteveron tuottoon nähden.

Tästä syystä jäteveroa tarkasteltaessa tuleekin tunnistaa uudet liiketoimintamahdollisuudet, joita veron ohjausvaikutuksella voidaan synnyttää. Kun jätteitä ohjataan pois kaatopaikoilta, kannustaa se myös uusien innovaatioiden käyttöönottoon jätteiden hyödyntämiseksi ja samalla tukee kansallisten kierrätystavoitteiden saavuttamista.

Jäteveron korotuksen lisäksi veropohjaa tulisi laajentaa

Hyötykäytön lisäämistavoitteen edistämiseksi jäteveron ohjausvaikutusta ja tuottoa olisi syytä edelleen parantaa myös veropohjaa laajentamalla. Tätä puoltaisi 2010-luvulla tapahtunut jäteverotuoton pienentyminen kaatopaikkasijoituksen vähentyessä erityisesti sekalaisen yhdyskuntajätteen siirryttyä asteittain yhä kattavammin polttoon.

Hallituksen esityksessä jäteveron arvioidaan tuovan parhaimmillaan viiden miljoonan euron kasvun jäteverotuottoon ilman ohjausvaikutusten huomioimista. Tämä ei kuitenkaan riitä kattamaan jäteverollisen jätteen määrän vähentymisestä aiheutunutta jäteverotuoton pysyvää menetystä. Ilman veropohjan laajentamista esityksessä ehdotettavalla korotuksella tavoiteltava lisätuotto on hyvin vaikeasti saavutettavissa. Myös edellä jo mainittu veron todennettu ohjausvaikutus puoltaa veropohjan laajentamista.

Vuonna 2014 lakiin tuotua tilastoilmoitusta kaatopaikalle toimitetuista jätteistä, jotka eivät ole veronalaisia, tulisi hyödyntää aiotusti veropohjan seurannan ja mahdollisen laajentamisen arvioimiseksi. Veropohjan laajentaminen voisi kohdistua esimerkiksi pilaantuneisiin maihin ja käsittelemättömän jätteen polttoon. Poltosta jäljelle jääviä tuhkia tulisi verottaa tasapuolisesti.

Tällä hetkellä pilaantuneiden maiden kunnostaminen perustuu yli 90 %:ssa kunnostettavista kohteista maan kaivamiseen. Kaivettuja pilaantuneita maa-aineksia on vuosittain viety käsiteltäväksi lähes 1,5 miljoonaa tonnia. Pilaantuneiden maa-ainesten käsittely perustuu pääosin loppusijoittamiseen kaatopaikalle sekä hyödyntämiseen kaatopaikkojen pintarakenteissa. Pilaantuneiden maa-ainesten verottomuuden jatkamiselle ei ole perusteita, koska käsittelyyn on olemassa jo nykyisin kehittyneempiä puhdistusmenetelmiä. Verottomuuden poisto ohjaisi näiden menetelmien laajempaan käyttöönottoon maaperän puhdistamisessa.

Käsittelemättömän jätteen polttoa tulisi tulevaisuudessa verottaa, mikäli verokertymä halutaan säilyttää nykyisellä tasolla tai sitä kasvattaa. Samalla kannustettaisiin käsittelemään jäte teknologisesti vaativimmissa jalostusprosesseissa, joilla tuotetaan enemmän arvonlisää kuin suorassa poltossa.

Poltosta jäljelle jäävän tuhkan ja kuonan hyödyntämisen tavat ovat kehittyneet ja uusia etsitään paraikaa. Silti valtaosa tuhkista sijoitetaan edelleen kaatopaikalle. Tuhkat on vapautettu jäteverosta, mikäli ne luokitellaan vaarallisiksi jätteiksi. Käytännössä monen polttolaitoksen ympäristöluvassa tuhkat ja kuona on luokiteltu sekä vaaralliseksi että vaarattomaksi jätteeksi.

Tämä rinnakkaisluokittelu mahdollistaa tarkoitushakuisuuden jätettä vastaanotettaessa: tuhkien halutaan luokittuvan vaarallisiksi. Koska tuhkan ja kuonan osuus on noin 20–30 % poltettavan jätteen massasta, menetettävän verotulon määrä on merkittävä. Johdonmukaista verokohtelua edistäisi kaikkien tuhkien ja kuonien siirtäminen jäteveron piiriin.